

PENSIOENOPBOUW VOOR ZELFSTANDIGEN IN DE TWEEDE PIJLER

DE EXPERIMENTEERBEPALING BINNEN DE WET TOEKOMST
PENSIOENEN

RAPPORT

seo • economisch onderzoek

AUTEURS

JELLIEN KNOL, MIKA VISSERS EN DANIËL VAN VUUREN

IN OPDRACHT VAN

MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

AMSTERDAM, FEBRUARI 2026

Samenvatting

De experimenteerbepaling in de Wet toekomst pensioenen geeft pensioenuitvoerders de ruimte om pensioenopbouw voor zelfstandigen te faciliteren. Tot op heden (eind 2025) maken zij geen gebruik van deze ruimte vanwege de in hun ogen beperkte wettelijke mogelijkheden, hoge administratieve lasten en lage verwachte deelname.

De experimenteerbepaling in de Pensioenwet biedt pensioenuitvoerders de mogelijkheid om te experimenteren met vrijwillige pensioenregelingen voor zelfstandigen. Zelfstandigen maken in de praktijk beperkt gebruik van de mogelijkheden om pensioen op te bouwen¹, zoals vrijwillige voortzetting van pensioenopbouw en producten in de derde pijler. Hierdoor bouwt een deel van de zelfstandigen onvoldoende pensioen op in de eerste drie pijlers. Wel is het zo dat zelfstandigen vaak omvangrijke voorzieningen in de zogenaamde vierde pijler hebben, bijvoorbeeld in de vorm van hun woningen en ondernemingen. Dit mitigeert deels de problemen die ontstaan door de beperkte opbouw in de tweede en derde pijler, maar de voorzieningen in de vierde pijler beschermen vaak niet tegen het langlevens-risico (IBO pensioenopbouw, 2024). Dit is aanleiding geweest om experimenteerruimte voor pensioenopbouw voor zelfstandigen te faciliteren. Met de Wet toekomst pensioenen (Wtp) is hiertoe een experimenteerbepaling opgenomen in de Pensioenwet (artikel 150a).

Op basis van een vragenlijst onder pensioenuitvoerders en aanvullende gesprekken met een aantal representanten uit de pensioensector onderzoekt dit rapport waarom tot en met eind 2025 geen gebruik is gemaakt van de experimenteerbepaling.

Uit gesprekken blijkt dat pensioenuitvoerders de experimenteerbepaling als beperkend ervaren. Met name pensioenfondsen geven aan dat de wettelijke kaders onvoldoende aansluiten bij hun voorkeuren en uitvoeringspraktijk, waardoor het lastig is een aantrekkelijk pensioenproduct voor zelfstandigen te ontwikkelen.

Hiernaast ervaart men administratieve lasten als een belangrijke belemmering. Pensioenfondsen wijzen op de aanzienlijke uitvoeringslasten die gepaard gaan met zowel het opzetten als het beheren van een experiment. Dit komt doordat pensioenuitvoerders tweedepijlerregelingen moeten openstellen voor zelfstandigen of nieuwe tweedepijlerproducten voor deze doelgroep moeten ontwikkelen.

Verder verwachten pensioenuitvoerders dat het aantal deelnemende zelfstandigen beperkt zal zijn. Tijdens de gesprekken werd benadrukt dat sommige pensioenfondsen opereren in sectoren met relatief weinig zelfstandigen, waardoor het potentiële bereik klein is (CBS, 2024). Ook pensioenfondsen met een grotere groep zelfstandigen, evenals verzekeraars en PPI's waarvoor sectorafbakening geen rol speelt, geven aan zelfstandigen moeilijk te kunnen bereiken.

Gezien deze knelpunten verwachten pensioenuitvoerders dat binnen de huidige looptijd van de experimenteerbepaling (tot 30 juni 2028) nauwelijks experimenten zullen worden gestart. Pensioenuitvoerders zijn en blijven in deze periode druk bezig met de implementatie van de Wet toekomst pensioenen, waardoor zij geen ruimte hebben om daarnaast een pensioenproduct voor zelfstandigen te ontwikkelen

¹ Kamerstukken II 2021/2022, 36 067, nr.3, inleiding

Bij een structurele verankering van de experimenteerbepaling verwacht een deel van de verzekeraars en PPI's een pensioenproduct voor zelfstandigen aan te zullen bieden; pensioenfondsen blijven echter terughoudend. Verzekeraars en PPI's ervaren de huidige wettelijke ruimte als minder beperkend, mede doordat zij niet sectorgebonden zijn. Voor pensioenfondsen blijft juist de beperkte aansluiting van de wetgeving bij hun wensen en uitvoeringspraktijk een belangrijk knelpunt.

Inhoudsopgave

Samenvatting		2
1	Inleiding	5
	1.1	Achtergrond en doelstelling 5
	1.2	Onderzoeksaanpak 6
	1.2	Leeswijzer 8
2	Redenen om geen experiment op te zetten	9
	2.1	Bekendheid met de mogelijkheden 9
	2.2	Nut van experimenteerruimte 10
	2.3	Obstakels tot deelname 11
3	Toekomstverwachting	16
	3.1	Gebruik op korte termijn 16
	3.2	Gebruik op de lange termijn 17
	3.3	Opties voor meer pensioenopbouw door zelfstandigen 18
Referenties		19
Bijlage A	Aanvullende resultaten	20
Bijlage B	Vragenlijst	22
Bijlage C	Gesprekspartners	25

1 Inleiding

Zelfstandigen maken beperkt gebruik van de mogelijkheden voor pensioenopbouw. Om dit te verbeteren is in de Pensioenwet een experimenteerbepaling opgenomen, die pensioenuitvoerders de ruimte biedt om te experimenteren met pensioenregelingen voor zelfstandigen. Dit rapport onderzoekt waarom hier tot en met eind 2025 nog geen gebruik van is gemaakt.

Dit hoofdstuk beschrijft eerst de achtergrond van de experimenteerbepaling en de doelstelling van dit onderzoek. Vervolgens worden de gehanteerde onderzoeksmethoden toegelicht.

1.1 Achtergrond en doelstelling

Zelfstandigen² beschikken over verschillende mogelijkheden om zelf te sparen voor hun pensioen. Zelfstandigen kunnen bijvoorbeeld via vrijwillige voortzetting van pensioenopbouw in de tweede pijler of via producten in de derde pijler sparen voor hun pensioen. Daarnaast kunnen zelfstandigen sparen in de vierde pijler, in de vorm van vrij beschikbaar vermogen zoals spaargeld, beleggingen, hun onderneming en de overwaarde van de eigen woning. Doordat zelfstandigen zelf verantwoordelijk zijn voor het opbouwen van een pensioen zijn zij vooral aangewezen op pensioen uit de eerste, derde en vierde pijler. In het huidige stelsel is de tweede pijler met zijn collectieve en verplichtende karakter vooral voor werknemers bedoeld.

In de praktijk maakt echter een aanzienlijk deel van de zelfstandigen slechts in beperkte mate gebruik van deze mogelijkheden in de tweede en derde pijlers (Bureau Bartels, 2016; CBS, 2023). Wat betreft de derde pijler blijkt dat zelfstandigen, voor zover zij over een derdepijlerproduct beschikken, slechts beperkt inleggen (Zwinkels et al., 2017). Wel is het zo dat zelfstandigen vaak omvangrijke voorzieningen in de vierde pijler hebben, bijvoorbeeld in de vorm van hun woningen en ondernemingen. Dit mitigeert deels de problemen die ontstaan door de beperkte opbouw in de tweede en derde pijler, maar de voorzieningen in de vierde pijler beschermen vaak niet tegen het langlevens-risico (IBO pensioenopbouw, 2024). Als gevolg hiervan loopt een groep zelfstandigen het risico op een substantiële inkomensdaling na pensionering.³ Het kabinet en de sociale partners beschouwen deze ontwikkeling als onwenselijk en achten het van belang dat ook zelfstandigen in staat worden gesteld om op een adequate manier pensioen op te bouwen⁴.

In het Pensioenakkoord (2019) zijn afspraken gemaakt over het verbeteren van de mogelijkheden voor pensioensparen door zelfstandigen. Eén van de verkende beleidsrichtingen betreft het via experimenten toegankelijker maken van pensioenopbouw in de tweede pijler voor zelfstandigen. Deelname aan een tweedepijlerpensioenregeling kan voor zelfstandigen voordelen hebben, zoals het collectieve karakter van deze regelingen en de bijbehorende voordelen van risicodeling en schaalgrootte. Daarnaast kan het voor zelfstandigen

² Zelfstandigen zijn personen die arbeid verrichten voor eigen rekening en risico en daarnaast geen arbeidsovereenkomst met een werkgever hebben. Hieronder worden tevens directeur-grotoaandeelhouders (dga's) begrepen, aangezien zij op grond van de Pensioenwet niet als werknemer worden aangemerkt.

³ Dit hoeft niet voor alle zelfstandigen te gelden, zie Biesenbeek et al. (2024) voor een overzicht van het beschikbare pensioeninkomen voor zelfstandigen.

⁴ Kamerstukken II 2021/2022, 36 067, nr.3, paragraaf 12.1

die zowel in loondienst als zelfstandig werken aantrekkelijk zijn om pensioen op te bouwen bij één uitvoerder over hun hele inkomen. Ook zelfstandigen met een sterke binding met een sector of opdrachtgever kunnen baat hebben bij aansluiting bij een bestaande regeling.

Om experimenten voor pensioenopbouw in de tweede pijler voor zelfstandigen mogelijk te maken, is met de Wet toekomst pensioenen een experimenteerbepaling opgenomen in de Pensioenwet (hoofdstuk 6a). Deze bepaling biedt de mogelijkheid om te experimenteren met deelname van zelfstandigen aan pensioenregelingen in de tweede pijler. Het doel van de experimenten is om te onderzoeken of en hoe tweedepijlerregelingen toegankelijk kunnen worden gemaakt voor zelfstandigen om zo hun pensioenopbouw te stimuleren.

De experimenteerbepaling biedt alle typen pensioenuitvoerders de mogelijkheid om zelfstandigen vrijwillig te laten aansluiten bij een pensioenregeling in de tweede pijler. Dit betekent dat een bedrijfstakpensioenfonds zelfstandigen kan toelaten tot de pensioenregeling als de zelfstandige in de sector werkzaam is of tot de pensioenregeling die de opdrachtgever in diens hoedanigheid als werkgever aan zijn werknemers aanbiedt. Daarnaast kunnen ook een algemeen pensioenfonds, verzekeraar of premiepensioeninstelling (PPI) zelfstandigen de mogelijkheid bieden om vrijwillig deel te nemen aan een door hen uitgevoerde pensioenregeling.

Er worden twee vormen van aansluiting van zelfstandigen bij een pensioenregeling in de tweede pijler mogelijk gemaakt. Aansluiting kan plaatsvinden op eigen initiatief van de zelfstandige, waarbij deze zich actief aanmeldt voor deelname. Daarnaast kan aansluiting plaatsvinden op initiatief van de pensioenuitvoerder via automatische aanschrijving, waarbij de zelfstandige wordt benaderd en deelname tot stand komt indien hij of zij op het aanbod ingaat.

De pensioenuitvoerder beschikt over twee mogelijkheden om zelfstandigen te laten deelnemen aan de tweede pijler. In de eerste plaats kunnen zelfstandigen worden toegelaten tot een bestaande pensioenregeling. In de tweede plaats kan de pensioenuitvoerder een nieuwe regeling voor zelfstandigen inrichten. Om pensioenuitvoerders in staat te stellen zelfstandigen direct pensioen te laten opbouwen in een premieregeling, is bepaald dat nieuw opengestelde regelingen voor zelfstandigen direct als premieregeling mogen worden vormgegeven, ook indien de bestaande regelingen voor overige deelnemers nog niet zijn omgezet naar premieovereenkomsten.

De experimenteerperiode loopt nog tot 30 juni 2028, maar eind 2025 wordt er nog geen enkele regeling aangeboden. Het doel van deze tussentijdse evaluatie is om te evalueren waarom de experimenteerbepaling eind 2025 nog niet is toegepast door pensioenuitvoerders. Daarbij brengt deze evaluatie in kaart welke belemmeringen pensioenuitvoerders ervaren bij de toepassing van de regeling en in hoeverre zij aanpassing of verlenging van de bepaling wenselijk achten. Het onderzoek richt zich uitsluitend op het perspectief van pensioenuitvoerders en gaat niet in op de voorkeuren van zelfstandigen.

1.2 Onderzoeksaanpak

In deze evaluatie gebruiken we twee methoden om in kaart te brengen waarom pensioenuitvoerders nog geen gebruik hebben gemaakt van de experimenteerruimte. De onderzoeksaanpak combineert de resultaten van de vragenlijst die breed is uitgezet onder pensioenuitvoerders met focusgroepen om op deze manier een zo volledig mogelijk beeld te krijgen.

Vragenlijst

Via de Pensioenfederatie en het Verbond van Verzekeraars is er een vragenlijst uitgezet onder pensioenfondsen, verzekeraars en PPI's (zie Bijlage B). In totaal hebben 39 pensioenfondsen, 4 verzekeraars en 1 PPI de vragenlijst volledig ingevuld. Om de betrouwbaarheid van de analyses te waarborgen zijn alleen volledig ingevulde vragenlijsten meegenomen.⁵

De vragenlijst is door ongeveer een kwart van alle pensioenfondsen ingevuld.⁶ De verdeling van de respondenten naar type pensioenfonds en omvang van het beheerd vermogen kan als representatief worden beschouwd (Tabel 1.1). De pensioenfondsen die de vragenlijst hebben ingevuld zijn vooral actief in de dienstverlening, industrie, groot-en detailhandel en gezondheidszorg (Figuur A.1). Wel is sprake van een lichte oververtegenwoordiging van bedrijfstakpensioenfondsen en een lichte ondervertegenwoordiging van ondernemingspensioenfondsen. Daarnaast zijn pensioenfondsen met een beheerd vermogen van meer dan 10 miljard euro enigszins oververtegenwoordigd. Omdat deze lichte scheefheden van invloed kunnen zijn op de uitkomsten, worden in het rapport verschillen in antwoorden uitgesplitst naar type pensioenfonds, omvang van het beheerd vermogen en type regeling.

Tabel 1.1 Overzicht respondenten pensioenfondsen

	Vragenlijst	Populatie
Pensioenfondsen	39 (100%)	162 (100%)
Type pensioenfonds		
Ondernemingspensioenfonds	18 (46%)	100 (62%)
Bedrijfstakpensioenfonds	16 (41%)	45 (28%)
Beroepspensioenfonds	4 (10%)	9 (6%)
Algemeen pensioenfonds	1 (3%)	5 (3%)
Weet niet/ wil niet zeggen/overig	0 (0%)	3 (2%)
Beheerd vermogen		
Tot 10 miljard euro	33 (85%)	61%
Meer dan 10 miljard euro	5 (13%)	39%
Weet niet/ wil niet zeggen	1 (3%)	
Type regeling		
Verplicht	32 (82%)	
Vrijwillig	3 (8%)	
Beide	4 (10%)	

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2025), vragenlijst onder pensioenuitvoerders

Noot: De tabel geeft de vergelijking van pensioenfondsen in de vragenlijst met de verdeling in de populatie. Het cijfer zonder haakjes geeft het absolute aantal in de vragenlijst of populatie weer; het cijfer tussen haakjes het bijbehorende aandeel in de vragenlijst of populatie. Cijfers in de populatie naar type fonds zijn gebaseerd op DNB (2026a), cijfers naar beheerd vermogen zijn gebaseerd op de monitor code pensioenfondsen 2021 (SEO, 2022).

⁵ In totaal hebben 15 respondenten de vragenlijst niet volledig afgerond. Omdat de vragenlijst via een open link is verspreid onder pensioenuitvoerders, kan niet worden uitgesloten dat deze onvolledige inzendingen het gevolg zijn van meerdere pogingen door dezelfde persoon of van test- of verkennend gedrag.

⁶ Pensioenfondsen is verzocht de vragenlijst te laten invullen door een bestuurder.

In totaal hebben vier verzekeraars en één PPI de vragenlijst ingevuld (Tabel 1.2). Hoewel PPI's licht ondervertegenwoordigd zijn in de respons, hoeft dit geen effect te hebben op de representativiteit van de resultaten. De verzekeraars en PPI's maken deel uit van hetzelfde concern en beschikken daardoor zowel over een PPI- als een verzekeringsonderdeel.

Tabel 1.2 Overzicht respondenten verzekeraars en PPI's

	Vragenlijst	Populatie
Verzekeraars en PPI's	5 (100%)	9 (100%)
PPI	1 (20%)	5 (50%)
Verzekeraar	4 (80%)	5 (50%)
Beheerd vermogen		
Tot 10 miljard euro	1 (20%)	
Meer dan 10 miljard euro	2 (40%)	
Weet niet/ wil niet zeggen	2 (40%)	

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2025), vragenlijst onder pensioenuitvoerders

Noot: De tabel geeft de vergelijking van verzekeraars en PPI's in de vragenlijst met de verdeling in de populatie (DNB, 2026b). Er wordt uitgegaan van negen instellingen in de populatie, aangezien negen instellingen Wtp-regelingen aanbieden. In de populatie is momenteel één verzekeraar die uitsluitend 'closed-book'-pensioenen beheert, deze is buiten beschouwing gelaten. Het cijfer zonder haakjes geeft het absolute aantal in de vragenlijst of populatie weer; het cijfer tussen haakjes het bijbehorende aandeel in de vragenlijst of populatie.

Focusgroepen

In totaal zijn er drie focusgroepen gehouden. In deze focusgroepen is gesproken met de Pensioenfederatie, het Verbond van Verzekeraars en pensioenuitvoerders (zie Bijlage C). Deze focusgroepen dienden zowel ter validatie van de resultaten uit de kwantitatieve analyses als voor het verzamelen van aanvullende kwalitatieve inzichten.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de redenen waarom pensioenuitvoerders tot nu toe geen gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheden die de experimenteerbepaling biedt. In Hoofdstuk 3 wordt vervolgens ingegaan op de vraag of zij verwachten dit in de toekomst wel te gaan doen. Aanvullende resultaten zijn opgenomen in Bijlage A, de gehanteerde vragenlijst is te vinden in Bijlage B en de gesprekspartners zijn opgenomen in Bijlage C.

2 Redenen om geen experiment op te zetten

De belangrijkste redenen voor pensioenuitvoerders om geen experiment op te zetten zijn de beperkte wettelijke ruimte, de verwachte hoge administratieve lasten, de samenloop met de Wtp-transitie en de naar verwachting beperkte animo onder zelfstandigen. Een kwart van de pensioenfondsen stelt niet bekend te zijn met de experimenteermogelijkheden. Bijna de helft van de verzekeraars en PPI's betwijfelt het nut van de experimenteerruimte.

Dit hoofdstuk beschrijft de redenen waarom pensioenuitvoerders tot op heden geen gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheden binnen de experimenteerbepaling. Daarbij wordt eerst ingegaan op de mate waarin uitvoerders bekend zijn met deze mogelijkheden en in hoeverre zij het nut zien van een tweedepijlerregeling voor zelfstandigen. Vervolgens komen de belangrijkste aanvullende belemmeringen aan bod die uitvoerders ervaren bij het opzetten van een experiment.

2.1 Bekendheid met de mogelijkheden

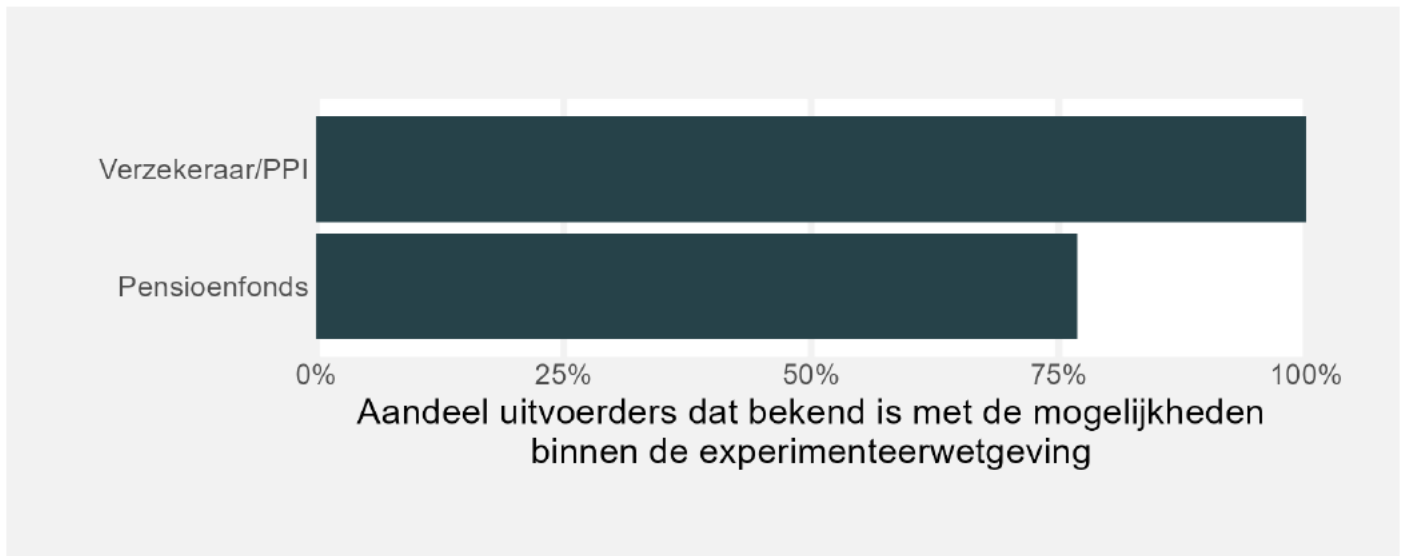
Onbekendheid met de mogelijkheden binnen de experimenteerbepaling vormt voor een deel van de pensioenfondsen een mogelijke belemmering om een experiment te starten. Ongeveer een kwart van de pensioenfondsen geeft aan niet bekend te zijn met de mogelijkheden die de experimenteerbepaling biedt (Figuur 2.1). Deze beperkte kennis kan daarmee een eerste verklaring vormen voor het uitblijven van experimenten bij deze fondsen. Tegelijkertijd blijkt dat ook bij pensioenfondsen die aangeven wel bekend te zijn met de experimenteerbepaling, andere overwegingen wegen bij de beslissing om geen experiment te starten (zie Sectie 2.3 voor verdere verklaringen).

Dit gebrek aan bekendheid met de mogelijkheden betekent echter niet dat pensioenfondsen nog nooit van de experimenteerbepaling hebben gehoord. Zo kan het zijn dat de bestuurder die de vragenlijst heeft ingevuld hier niet mee bekend is, bijvoorbeeld omdat deze bestuurder relatief nieuw is en niet betrokken was bij eerdere discussies hierover. Daarnaast is het mogelijk dat de experimenteerbepaling nooit expliciet op de bestuurstafel heeft gelegen. Bij grotere pensioenfondsen wordt de verkenning van dergelijke mogelijkheden vaak eerst opgepakt door de uitvoeringsorganisatie, waardoor alleen uitgewerkte en concrete voorstellen aan het bestuur worden voorgelegd. Bovendien hebben veel pensioenfondsen hier voor het laatst over nagedacht in de periode vlak voor de invoering van de Wtp, toen de mogelijkheid van een experiment werd besproken, waardoor dit onderwerp inmiddels naar de achtergrond kan zijn geraakt. Tot slot is het goed mogelijk dat de experimenteerbepaling wel bekend is als onderdeel van de wetgeving, maar dat onduidelijk is gebleven welke concrete mogelijkheden en randvoorwaarden deze bepaling precies biedt.

Daarnaast kan de timing van de experimenteerbepaling ertoe hebben bijgedragen dat de kennis over de mogelijkheden ervan beperkt is gebleven. De bepaling is met de Wtp opgenomen in de Pensioenwet. Hierdoor valt dit samen met de periode waarin pensioenuitvoerders volop bezig zijn met de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Deze transitie vraagt veel bestuurlijke en uitvoeringscapaciteit, waardoor de experimenteerbepaling mogelijk naar de achtergrond is geraakt.

Bij verzekeraars en PPI's is onbekendheid met de mogelijkheden geen verklarende factor voor het niet opzetten van een experiment. Alle verzekeraars en PPI's geven aan bekend te zijn met de mogelijkheden binnen de experimenteerbepaling. Voor deze uitvoerders kan het niet opzetten van een experiment daarom niet worden toegeschreven aan een gebrek aan kennis, maar spelen andere verklaringen een rol (zie Sectie 2.3).

Figuur 2.1 Een kwart van de pensioenfondsen zegt niet bekend te zijn met de mogelijkheden binnen de experimenteerbepaling

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2025), vragenlijst onder pensioenuitvoerders

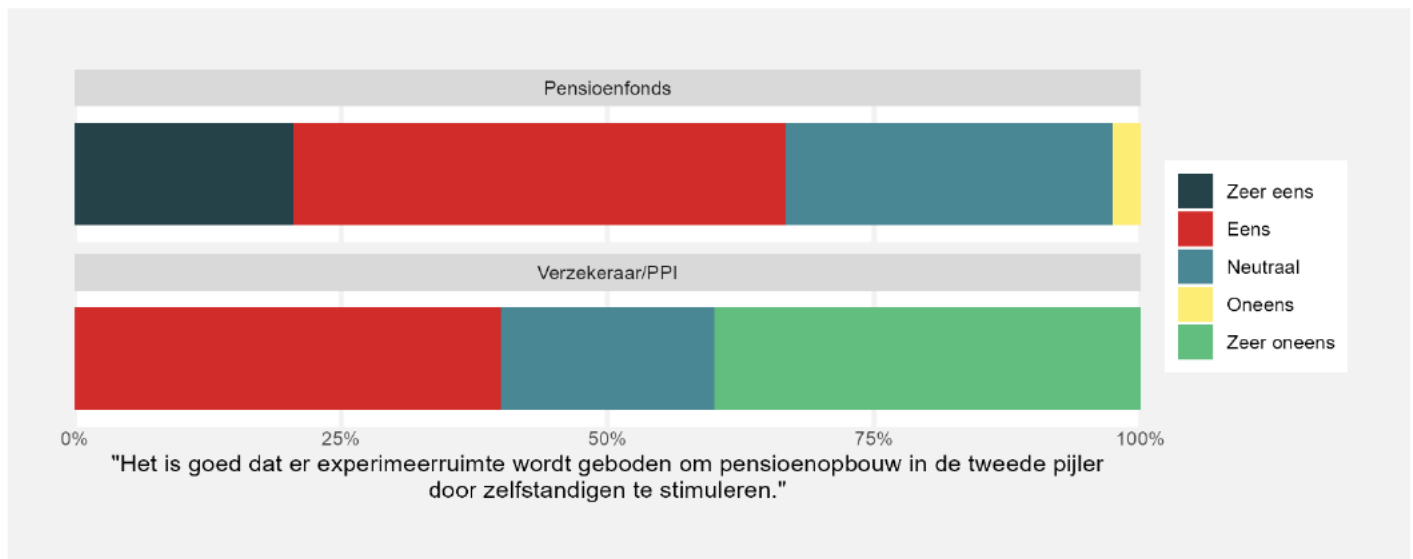
Noot: De figuur geeft het aandeel pensioenfondsen en verzekeraars/PPI's weer die aangeven bekend te zijn met de mogelijkheden binnen de experimenteerwetgeving. Deze vraag is beantwoord door 39 pensioenfondsen en 5 verzekeraars/PPI's.

2.2 Nut van experimenteerruimte

Over het algemeen staan pensioenfondsen positief tegenover het bieden van experimenteerruimte voor de pensioenopbouw van zelfstandigen in de tweede pijler (Figuur 2.2). Dat pensioenfondsen geen product aanbieden voor zelfstandigen komt dus niet voort uit de opvatting dat zij de tweede pijler ongeschikt vinden voor zelfstandigen.

Bij verzekeraars en PPI's is het beeld over experimenteerruimte voor pensioenopbouw van zelfstandigen verdeeld (Figuur 2.2). Ongeveer twee vijfde van de verzekeraars en PPI's staat positief tegenover het bieden van experimenteerruimte, terwijl een vergelijkbaar aandeel dit niet als van toegevoegde waarde beschouwt. Dit kan (deels) verklaren waarom verzekeraars en PPI's tot op heden geen gebruik hebben gemaakt van de beschikbare experimenteerruimte.

Figuur 2.2 Pensioenuitvoerders staan over het algemeen positief tegenover het bieden van een tweedepijlerpensioenregeling aan zelfstandigen

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2025), vragenlijst onder pensioenuitvoerders

Noot: De figuur geeft aan in hoeverre verzekeraars/PPI's en pensioenfondsen het eens zijn met de stelling; Het is goed dat er experimenteeruimte wordt geboden om pensioenopbouw in de tweede pijler door zelfstandigen te stimuleren. Deze vraag is beantwoord door 39 pensioenfondsen en 5 verzekeraars/PPI's.

2.3 Obstakels tot deelname

De voornaamste reden die uit gesprekken naar voren komt om geen experiment op te zetten, is dat de experimenteerbepaling onvoldoende ruimte biedt. Pensioenfondsen geven aan dat hun voorkeuren onvoldoende aansluiten bij de huidige wettelijke mogelijkheden (zie Box 2.1 voor verdere toelichting), waardoor het voor hen niet mogelijk is om een aantrekkelijk product voor zelfstandigen aan te bieden. Om dit wel te kunnen doen vragen zij om een forfaitair vrijgesteld bedrag voor zelfstandigen, automatische gegevensuitwisseling, meer flexibiliteit in het pensioenproduct, en de mogelijkheid tot opting-out deelname naast opting-in. Deze wensen staan ook beschreven in de brief van de Pensioenfederatie (2021) als reactie op het voorstel.

Box 2.1 Vier modaliteiten om de tweede pijler voor zelfstandigen aantrekkelijker en toegankelijker te maken

In theorie kan pensioenopbouw door zelfstandigen in de tweede pijler op een aantal verschillende manieren worden vormgegeven, variërend van volledig verplicht tot volledig vrijwillig. In de huidige experimenteerbepaling is gekozen voor vrijwillige deelname van zelfstandigen aan bestaande pensioenregelingen of aan nieuw op te zetten regelingen voor zelfstandigen. Het gaat hierbij om aansluiting bij een bedrijfstak- of ondernemingspensioenfonds, of bij regelingen die worden aangeboden door een algemeen pensioenfonds, verzekeraar of premiepensioenuitvoerder (PPI), voor zover deze vrijwillige deelname toestaan. Vrijwillige deelname kan op twee manieren tot stand komen:

- Op initiatief van de zelfstandige (opt-in), of
- Op initiatief van de pensioenuitvoerder, bijvoorbeeld via een aanbod of aanschrijving

Deze vorm van vrijwillige deelname komt (deels) overeen met de modaliteiten automatische aanschrijving en vrijwillige deelname die door de Stichting van de Arbeid (2024) zijn onderzocht. In totaal onderscheidt de Stichting van de Arbeid vier modaliteiten voor de vormgeving van de pensioenopbouw voor zelfstandigen. Deze zijn hieronder weergegeven van meest naar minst verplichtend.

1. Verplichtstelling

Bij deze modaliteit is deelname aan een pensioenregeling verplicht voor zelfstandigen, bijvoorbeeld binnen een sector of beroepsgroep waarvoor een verplichtstelling geldt. Sociale partners bij een bedrijfstakpensioenfonds of een beroepsgroep bij een beroepspensioenregeling kunnen een dergelijke verplichtstelling aanvragen. Deze wordt verleend indien het verzoek wordt ondersteund door een voldoende representatief deel van de doelgroep. Voor sommige groepen zelfstandigen bestaat al een verplichte pensioenregeling, zoals voor bepaalde beroepen in de gezondheidszorg (bijvoorbeeld huisartsen) en voor zelfstandige schilders.

2. Automatische deelname met uitstapmogelijkheid (opting-out)

Bij automatische deelname met uitstapmogelijkheid worden zelfstandigen initieel automatisch verplicht deel te nemen aan een pensioenregeling. Deelname is echter niet onomkeerbaar: zelfstandigen kunnen door een actieve handeling alsnog besluiten niet deel te nemen. Er is dus sprake van een initiële verplichting, gevolgd door een expliciete uitstapmogelijkheid.

3. Automatische aanschrijving met instapmogelijkheid (opting-in)

Bij automatische aanschrijving worden zelfstandigen binnen een sector actief benaderd met een aanbod voor deelname aan een pensioenregeling. Juridisch is hierbij geen sprake van verplichtstelling: deelname komt alleen tot stand als de zelfstandige expliciet instemt (opt-in). Automatische aanschrijving wordt in de experimenteerwetgeving al mogelijk gemaakt, zij het beperkt tot gewezen deelnemers.

4. Vrijwillige deelname

Bij vrijwillige deelname besluit de zelfstandige volledig zelf om deel te nemen aan een pensioenregeling. Eerdere deelname als werknemer is hierbij niet vereist. Indien de regeling wordt uitgevoerd door een bedrijfstak- of beroepspensioenfonds geldt wel dat de werkzaamheden van de zelfstandige binnen de werkingssfeer van het fonds moeten vallen. Ook deze modaliteit wordt mogelijk gemaakt binnen de experimenteerbepaling.

Pensioenfondsen die volgens de uitvraag bekend zijn met de experimenteerwetgeving noemen de omvang van de administratieve last tijdens én na de pensioentransitie als reden om er geen gebruik van te maken (Figuur 2.3). Ongeveer zeven op de tien pensioenfondsen vinden de administratieve last van een experiment tijdens de transitie te groot. Dit kan een verklaring zijn waarom er tot nu toe nog geen gebruik is gemaakt van de experimenteerruimte. Daarnaast geeft ongeveer de helft van de respondenten aan dat ook in het algemeen de administratieve last te groot is. De hoge administratieve last vormt daarmee ook na de transitie een belemmering om een experiment op te zetten. Deze hoge administratieve ontstaat doordat inkomensgegevens van zelfstandigen niet automatisch beschikbaar zijn en dat zelfstandigen in sommige gevallen per opdracht van sector wisselen.

Naast de administratieve lasten vormt ook een gebrek aan capaciteit tijdens de pensioentransitie een belangrijke belemmering voor het opzetten van experimenten. Bij meer dan de helft van de pensioenfondsen is een gebrek aan capaciteit tijdens de pensioentransitie een reden om geen experiment op te zetten. Dit kan mede verklaren waarom er tot nu toe nog geen experimenten zijn opgezet.

Een ander belangrijk knelpunt dat pensioenfondsen noemen, is de verwachting dat het aantal deelnemers beperkt zal zijn. Bij sommige pensioenfondsen hangt dit samen met het feit dat in hun sector relatief weinig zelfstandigen actief zijn. Daarnaast verwachten ook pensioenfondsen met een grotere groep zelfstandigen een lage deelname, onder meer vanwege de opt-instructuur van de experimenteerruimte (zie Box 2.1). Hierdoor moeten pensioenfondsen actief zelfstandigen werven, wat niet goed aan sluit bij de kennis en uitvoeringscapaciteit van pensioenfondsen. Verder noemen pensioenfondsen de Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (Wet DBA) als een aanvullende onzekerheidsfactor. De aangescherpte handhaving van de Wet DBA leidt tot extra onzekerheid over de omvang en samenstelling van de doelgroep. Door deze strengere handhaving bestaat het risico dat deelnemers achteraf niet als zelfstandige worden aangemerkt. Dit kan de verwachte deelname beperken en brengt risico's met zich mee voor de pensioenuitvoerder.

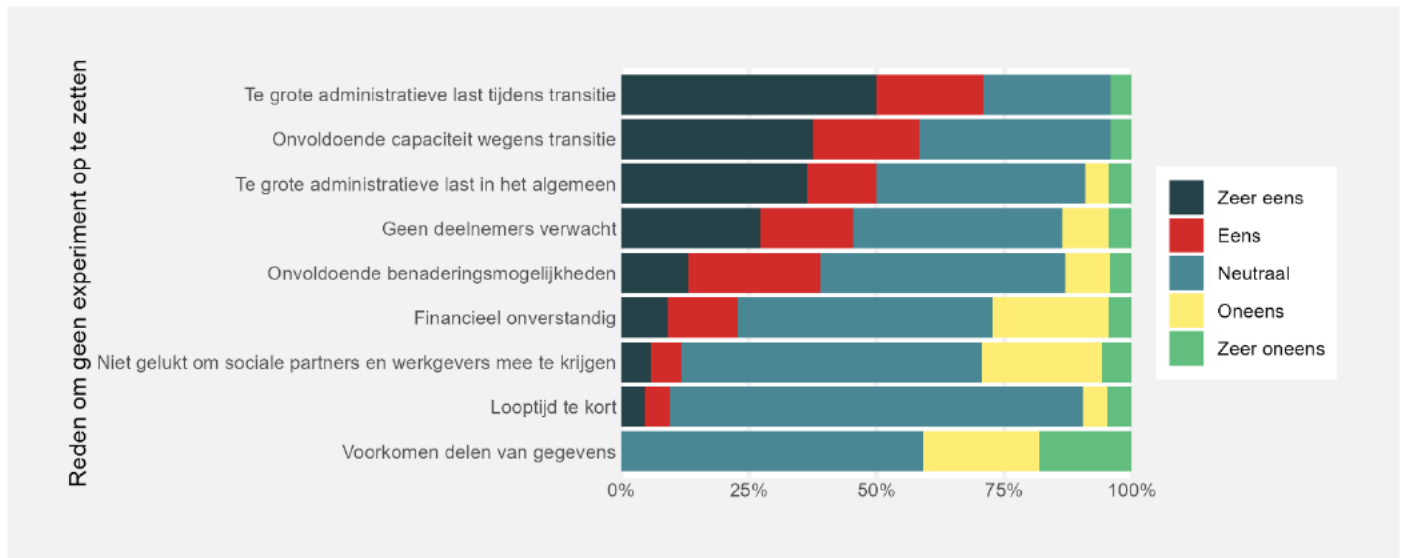
Daarnaast geven gesprekspartners aan dat de hoogte van de premie en de onoverzichtelijkheid van het persoonlijk regelen van pensioenzaken voor veel zelfstandigen een belemmering vormen. Hierdoor verwachten pensioenfondsen dat de deelname van zelfstandigen aan een pensioenproduct beperkt zal blijven. Zelfstandigen houden mogelijk onvoldoende rekening met het werkgeversdeel van de pensioenpremie dat bij werknemers wordt betaald. Voor zelfstandigen moet dit werkgeversdeel worden doorberekend in hun tarieven, wat negatieve gevolgen kan hebben voor hun concurrentiepositie en hen ervan kan weerhouden om deel te nemen. Bovendien vergt deelname van zelfstandigen een actieve en zelfstandige afweging van de beschikbare opties, hetgeen in de praktijk vaak als een hoge drempel wordt ervaren.

Uit gesprekken met een aantal gesprekspartners blijkt tevens dat het opzetten van een experiment financieel kostbaar is voor de pensioenuitvoerder en dat deze kosten zouden moeten worden gedragen door (andere) pensioendeelnemers. Gezien de grote onzekerheid ten aanzien van deelname van zelfstandigen achten pensioenfondsen dit moeilijk uitlegbaar richting andere deelnemers.

Andere potentiële belemmeringen spelen een kleinere rol. Slechts een beperkt deel van de pensioenfondsen geeft aan dat de beperkte looptijd van de experimenteerwetgeving op zichzelf een belemmering vormt; daarbij wordt wel opgemerkt dat deze, in samenhang met de uitvoering van de Wtp, als ongunstig wordt ervaren. Het aan boord krijgen van sociale partners en werkgevers wordt ook zelden als reden genoemd om geen experiment op te zetten.

De verplichting tot het delen van gegevens wordt door geen enkel pensioenfonds als een probleem gezien. In de wetgeving is vastgelegd dat deelnemende uitvoerders verplicht zijn gegevens te delen met een extern onderzoeksbureau. Geen van de pensioenfondsen noemt deze verplichting als reden om af te zien van deelname aan de experimenteerruimte.

Figuur 2.3 Pensioenfondsen zien administratieve last en beperkte animo als belemmering voor een experiment

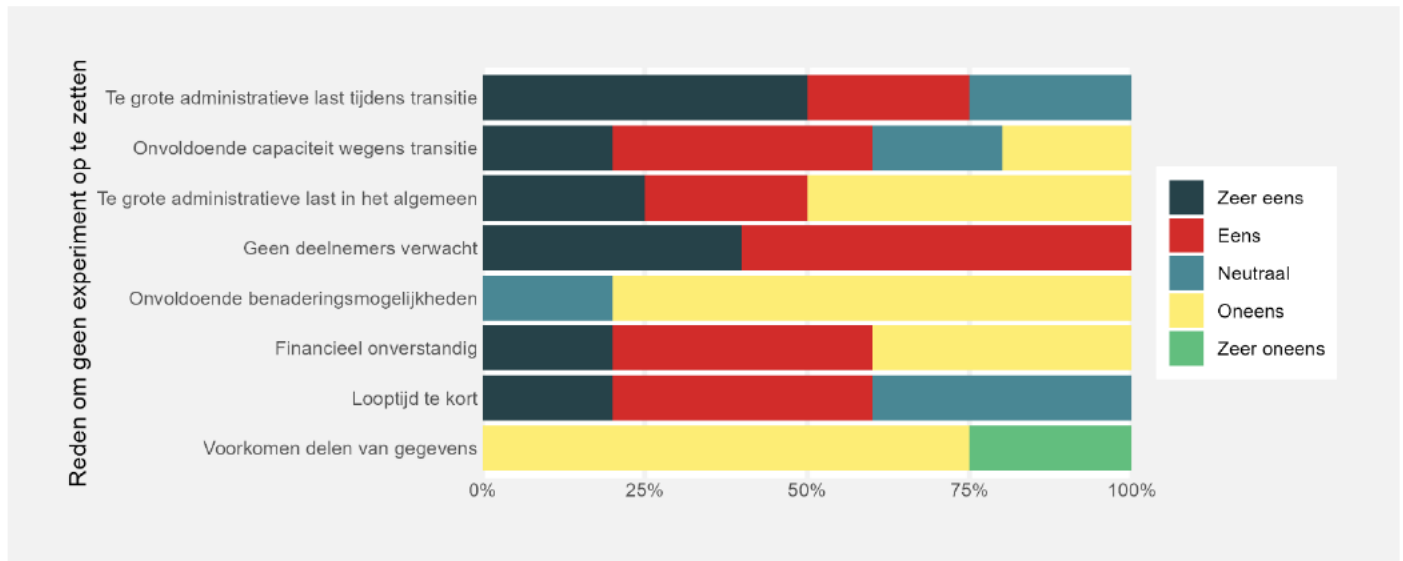
Bron: SEO Economisch Onderzoek (2025), vragenlijst onder pensioenuitvoerders

Noot: Op de y-as van deze figuur is een aantal potentiële redenen tot onthouding van deelname gegeven. Op de x-as wordt het aandeel pensioenfondsen gegeven dat het (zeer) eens, niet eens en niet oneens of (zeer) oneens is met de stelling dat de betreffende factor een reden is om geen experiment op te zetten. Deze figuur laat de antwoorden zien van de pensioenfondsen die bekend zijn met de mogelijkheden binnen de experimenteerwetgeving. Doordat het antwoord “Weet ik niet/ wil ik niet zeggen” niet in de figuur is opgenomen, verschilt het aantal respondenten per stelling (17 ≤ N ≤ 24). De stelling over sociale partners en werkgevers is alleen aan ondernemingspensioenfondsen en bedrijfstakpensioenfondsen getoond.

De belangrijkste redenen voor verzekeraars en PPI’s om geen experiment op te zetten zijn grotendeels vergelijkbaar met die van pensioenfondsen. Ook zij verwachten hoge administratieve lasten, een tekort aan capaciteit tijdens de pensioentransitie en een beperkte animo onder zelfstandigen, waardoor het opzetten van een experiment minder aantrekkelijk wordt.

Er zijn echter ook verschillen tussen verzekeraars en PPI’s enerzijds en pensioenfondsen anderzijds in de redenen om geen experiment op te zetten. Zo vinden verzekeraars en PPI’s niet dat er onvoldoende benaderingsmogelijkheden zijn. Zij zijn niet gebonden aan een specifieke sector en kunnen zich daardoor richten op alle zelfstandigen, wat het benaderen van zelfstandigen vergemakkelijkt. Tegelijkertijd verwachten zij dat de deelname van zelfstandigen beperkt zal blijven. Daartegenover staat dat zij sceptischer zijn dan pensioenfondsen over de looptijd van de wetgeving van het opzetten van een experiment.

Figuur 2.4 Verzekeraars en PPI's verwachten grote administratieve last en beperkte deelnemers bij experiment

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2025), vragenlijst onder pensioenuitvoerders

Noot: Op de y-as van deze figuur is een aantal potentiële redenen tot onthouding van deelname gegeven. Op de x-as wordt het aandeel verzekeraars/PPI's gegeven dat het (zeer) eens, niet eens en niet oneens of (zeer) oneens is met de stelling dat de betreffende factor een reden is om geen experiment op te zetten. Deze figuur laat de antwoorden zien van alle verzekeraars en PPI's, want zij zijn allemaal bekend met de mogelijkheden binnen de experimenteerwetgeving. Doordat het antwoord "Weet ik niet/ wil ik niet zeggen" niet in de figuur is opgenomen, verschilt het aantal respondenten per stelling (4 ≤ N ≤ 5). De stelling over sociale partners en werkgevers is aan verzekeraars en PPI's niet getoond.

3 Toekomstverwachting

Pensioenuitvoerders verwachten binnen de huidige looptijd van de experimenteerbepaling geen experiment te starten. Ook bij structurele wetgeving voorziet het merendeel geen aanbod van pensioenproducten voor zelfstandigen.

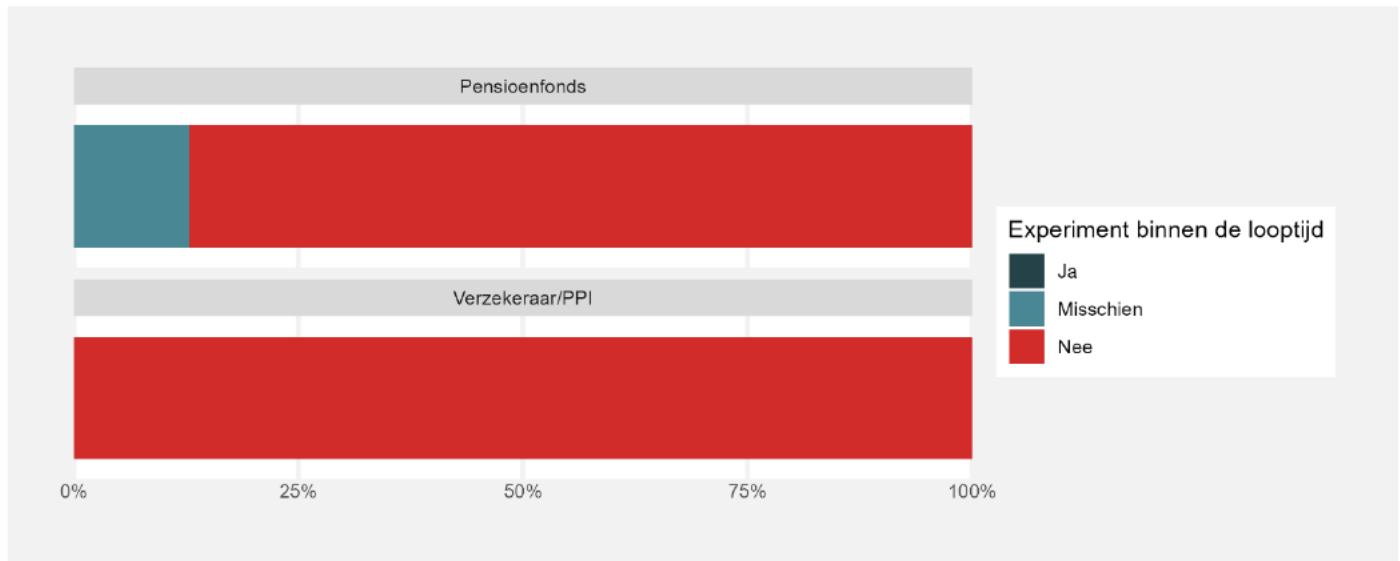
Dit hoofdstuk gaat eerst in op de vraag of pensioenuitvoerders verwachten binnen de huidige looptijd van de experimenteerbepaling nog een experiment op te zetten. Vervolgens wordt onderzocht of zij van plan zouden zijn een dergelijk experiment te starten wanneer de huidige experimenteerbepaling zou worden omgezet in structurele wetgeving.

3.1 Gebruik op korte termijn

Binnen de huidige looptijd van de experimenteerbepaling (tot 30 juni 2028) is de verwachting dat de meeste pensioenfondsen, verzekeraars en PPI's geen experimenten zullen starten (Figuur 3.1). Geen van de pensioenuitvoerders geeft aan dit met zekerheid te zullen doen. Slechts een klein deel van de pensioenfondsen (circa 10 procent) heeft aangegeven misschien nog een experiment op te zetten binnen de huidige looptijd. Onder verzekeraars en PPI's geeft geen enkele instelling aan dit binnen de huidige looptijd misschien te doen.

Een belangrijke verklaring voor het niet gaan aanbieden van een product op korte termijn is dat pensioenuitvoerders binnen deze periode al zijn belast met de uitvoering van de Wtp. Veel fondsen zijn nog bezig met het invaren en ook fondsen die reeds zijn ingevaren hebben de komende jaren nog te maken met de uitvoeringstaken en verplichtingen van de Wtp. Het aanbieden van een pensioenproduct aan zelfstandigen vraagt om aanzienlijke aanvullende capaciteit, omdat dit niet eenvoudig is in te passen naast de bestaande pensioenregelingen. Deze capaciteit is op de korte termijn veelal niet beschikbaar.

Figuur 3.1 Binnen de looptijd van de experimenteerbepaling worden geen experimenten verwacht

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2025), vragenlijst onder pensioenuitvoerders

Noot: De x-as geeft weer of pensioenuitvoerders verwachten binnen de looptijd van het experiment een experiment op te zetten. Deze vraag is beantwoord door 39 pensioenfondsen en 5 verzekeraars en PPI's.

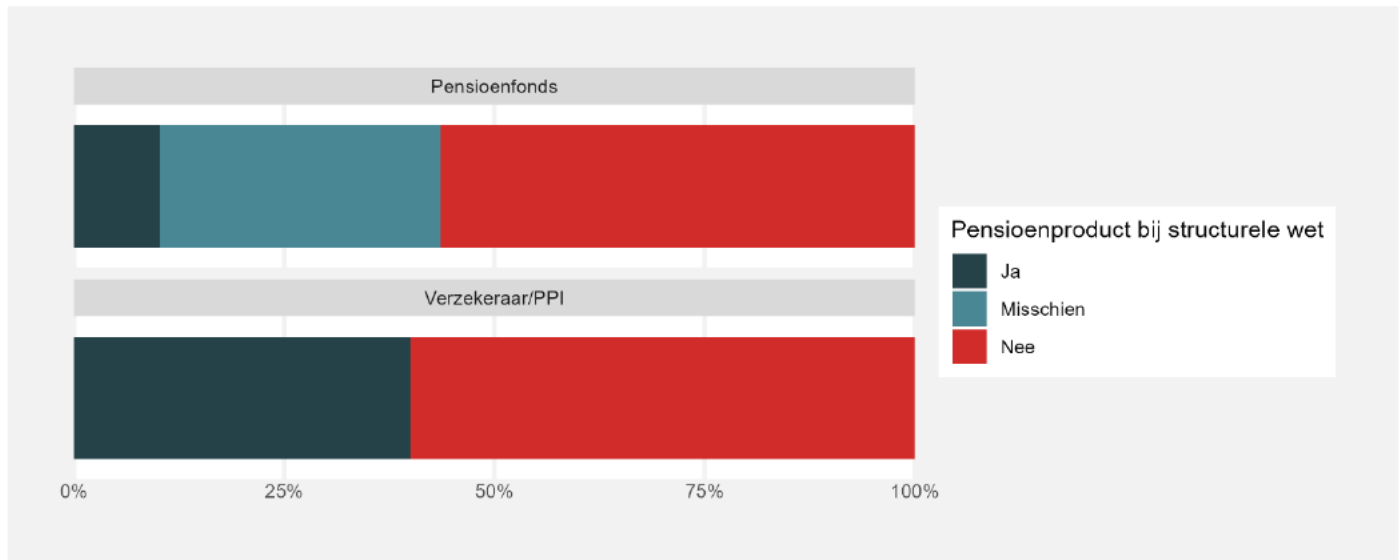
3.2 Gebruik op de lange termijn

Indien de experimenteerbepaling structureel wordt, verwacht circa 40 procent van de verzekeraars en PPI's een pensioenproduct voor zelfstandigen aan te bieden (Figuur 3.2). Voor verzekeraars en PPI's wordt de huidige wettelijke ruimte als minder beperkend ervaren, doordat zij niet sectorgebonden zijn.

Voor pensioenfondsen geldt dat ook bij een structurele verankering van de experimenteerbepaling slechts een beperkt aantal fondsen met zekerheid verwacht een pensioenproduct voor zelfstandigen aan te bieden. Circa 10 procent van de pensioenfondsen geeft aan dit te zullen doen, terwijl daarnaast een relatief groot deel aangeeft hierover nog te twijfelen (Figuur 3.2). Deze terughoudendheid hangt deels samen met het feit dat de huidige wetgeving onvoldoende aansluit bij de wensen van pensioenfondsen (zie Sectie 2.3) en deels met veranderingen op de markt voor zelfstandigen als gevolg van de Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties. Tegelijkertijd geven pensioenfondsen in de gesprekken aan de mogelijkheden opnieuw te willen verkennen indien de experimenteerbepaling een structureel karakter krijgt, met name wanneer binnen de wetgeving meer ruimte wordt geboden.

Instellingen met verschillende kenmerken verschillen (beperkt) in de mate waarin zij verwachten een product aan te bieden. Instellingen die aangeven niet bekend te zijn met de experimenteerbepaling verwachten in geen enkel geval bij structurele wetgeving een pensioenproduct voor zelfstandigen aan te bieden (Figuur A.2). Grote pensioenuitvoerders met een beheerd vermogen van meer dan 10 miljard euro geven daarentegen relatief vaak aan van plan te zijn een pensioenproduct voor zelfstandigen aan te bieden indien de experimenteerbepaling structureel wordt (Figuur A.3), mogelijk omdat zij meer organisatorische en financiële ruimte hebben om dit te realiseren.

Figuur 3.2 Bij een structurele invoering geeft een deel aan (mogelijk) een product aan te bieden.

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2025), vragenlijst onder pensioenuitvoerders

Noot: De x-as geeft weer of zij een pensioenproduct voor zelfstandigen aanbieden indien de experimenteerbepaling structureel wordt. Deze vraag is beantwoord door 39 pensioenfondsen en 5 verzekeraars en PPI's.

3.3 Opties voor meer pensioenopbouw door zelfstandigen

In de focusgroepen is gesprekspartners gevraagd of zij andere mogelijkheden zien om zelfstandigen te stimuleren tot pensioenopbouw. Veel gesprekspartners geven aan dat het een complex vraagstuk is. Het is moeilijk om zelfstandigen te bewegen tot vrijwillige pensioenopbouw. Een mogelijke oplossing die daarbij wordt genoemd, is het invoeren van een pensioenplicht voor zelfstandigen. Daarnaast wordt regelmatig aangegeven dat het pensioenlandschap erg complex is voor zelfstandigen om zelf een goede keuze te maken. In dat kader noemen gesprekspartners de mogelijkheid dat pensioenfondsen gezamenlijk één uniforme pensioenregeling voor zelfstandigen ontwikkelen, om de overzichtelijkheid en toegankelijkheid te vergroten.

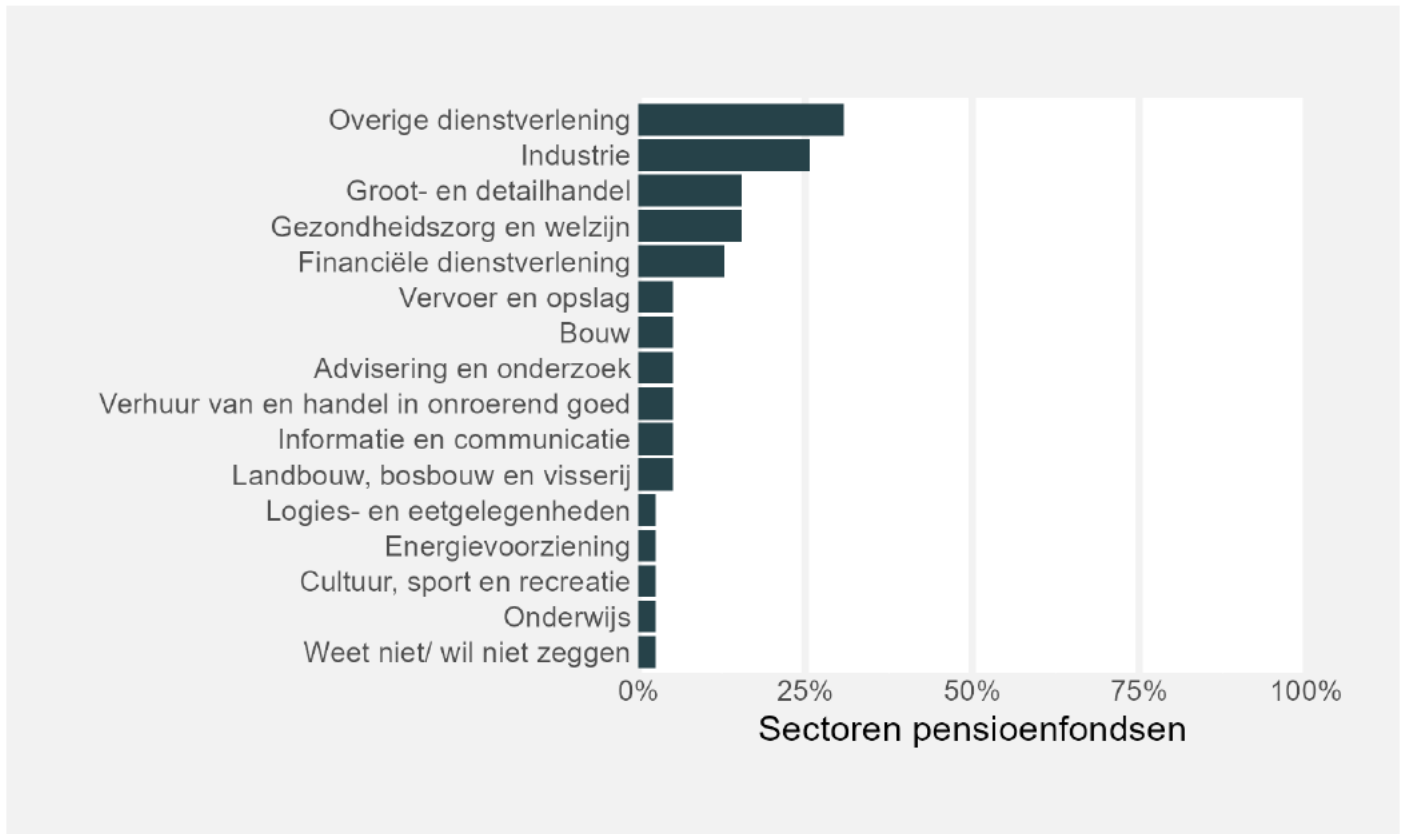
Referenties

- Biesenbeek, C., Been, J., Caminada, K., Goudswaard, K., & Knoef, M. (2024). De toereikendheid van pensioenen: naar een completer beeld van pensioeninkomen van de Nederlandse bevolking.
- Bureau Bartels. (2016). Onderzoek vrijwillige voortzetting pensioenfonds voor zelfstandigen. Amersfoort, 27 januari 2016
- CBS. (2023). Hebben zelfstandigen een voorziening voor arbeidsongeschiktheid of pensioen? Geraadpleegd via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/faq/zzp/hebben-zzp-ers-een-voorziening-voor-arbeidsongeschiktheid-of-pensioen->
- CBS. (2024). Wat voor werk doen zzp'ers? Geraadpleegd via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/faq/zzp/wat-voor-werk-doen-zzp-ers->
- DNB. (2025). Onder toezicht staande pensioenfondsen (Jaar, stopgezet). Geraadpleegd via: <https://www.dnb.nl/statistieken/data-zoeken/#/details/onder-toezicht-staande-pensioenfondsen-jaar/dataset/fd267edd-3135-4628-8313-85e968197b57/resource/12ac9dff-d047-4803-9fa4-9d31373e9ac0>
- DNB. (2026). Register van premiepensioeninstellingen. Geraadpleegd via: <https://www.dnb.nl/openbaar-register/register-van-premiepensioeninstellingen/?p=1&l=10&rc=V0ZUUFA>
- IBO pensioenopbouw. (2024). Pensioenopbouw in balans.
- Pensioenfederatie. (2021). Reactie van de Pensioenfederatie op de consultatiewet Toekomst pensioenen, onderdeel: Experimenteerruimte pensioensparen voor zelfstandigen. Geraadpleegd via: <https://www.financialinvestigator.nl/l/nl/library/download/urn:uuid:d9e29eab-b884-4ca0-965c-27d6d942be74/09022021+pensioenfederatie.pdf>
- SEO (2022). Monitor code pensioenfondsen 2021.
- Zwinkels, W., Knoef, M., Been, J., Caminada, K., & Goudswaard, K. (2017). Zicht op zzp-pensioen.

Bijlage A Aanvullende resultaten

Deze bijlage bevat aanvullende figuren op de hoofdtekst.

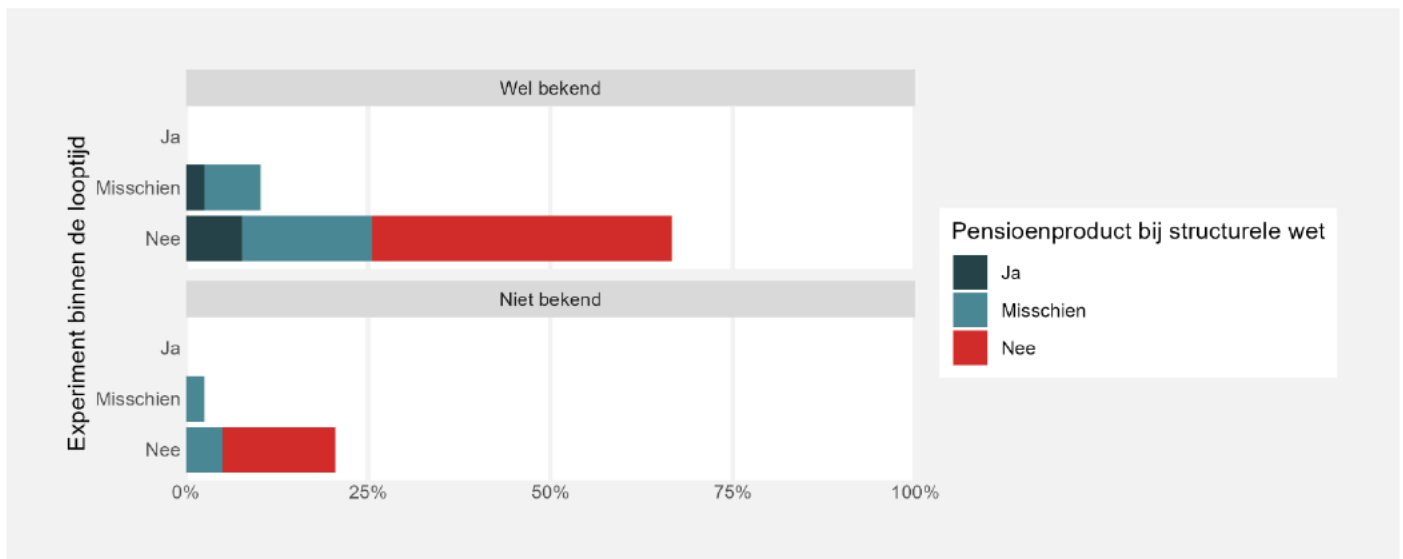
Figuur A.1 Verdeling sectoren pensioenfondsen

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2025), vragenlijst onder pensioenuitvoerders

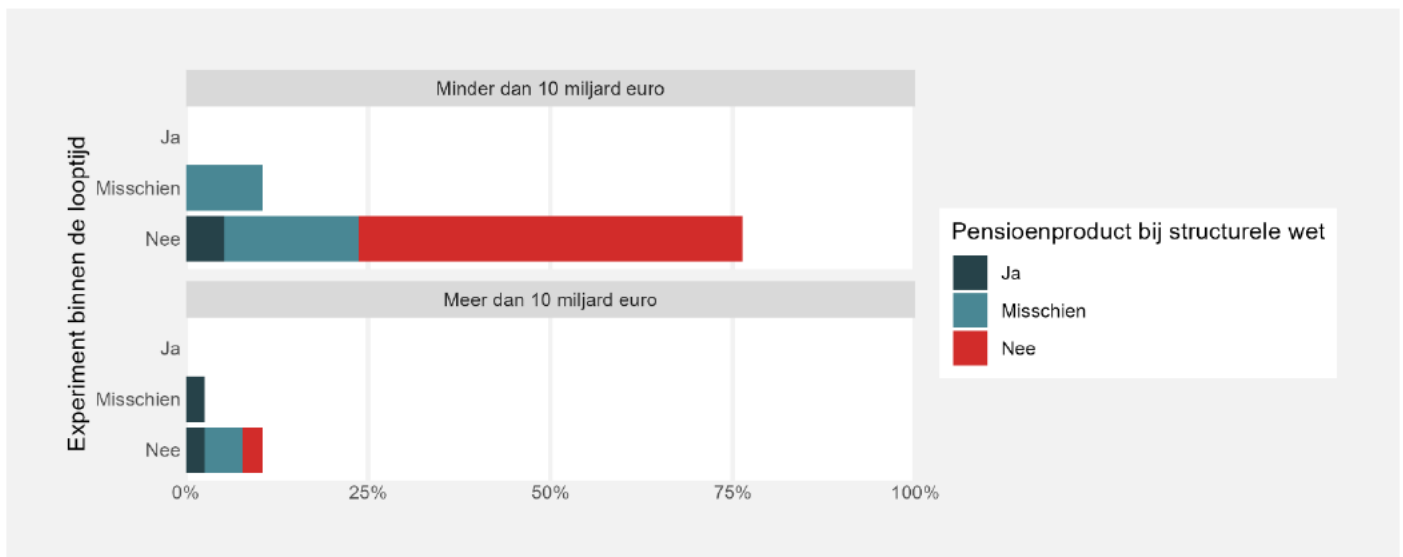
Noot: Deze vraag is beantwoord door 39 pensioenfondsen.

Figuur A.2 Pensioenfondsen die niet bekend zijn met de bepaling geven vaker aan geen zzp-product aan te bieden

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2025), vragenlijst onder pensioenuitvoerders
 Noot: De y-as geeft weer of pensioenfondsen verwachten binnen de looptijd van het experiment een experiment op te zetten. De x-as geeft weer of zij een pensioenproduct voor zelfstandigen aanbieden indien de experimenteerbepaling structureel wordt. Deze vraag is beantwoord door 30 pensioenfondsen die wel bekend zijn met de experimenteerbepaling en 9 die niet bekend zijn met de experimenteerbepaling.

Figuur A.3 Pensioenfondsen met een kleiner beheerd vermogen geven vaker aan geen zzp-product aan te bieden

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2025), vragenlijst onder pensioenuitvoerders
 Noot: De y-as geeft weer of pensioenfondsen verwachten binnen de looptijd van het experiment een experiment op te zetten. De x-as geeft weer of zij een pensioenproduct voor zelfstandigen aanbieden indien de experimenteerbepaling structureel wordt. Deze vraag is beantwoord door 33 pensioenfondsen met een beheerd vermogen van minder dan 10 miljard en 5 met een beheerd vermogen van meer dan 10 miljard. Eén pensioenfonds heeft de omvang van het vermogen niet gedeeld en is om deze reden buiten beschouwing gelaten.

Bijlage B Vragenlijst

Deze bijlage bevat de vragenlijst zoals deze is uitgezet onder pensioenuitvoerders.

1. Namens wat voor type pensioenuitvoerder vult u de vragenlijst in?
 - a. Pensioenfonds
 - b. Verzekeraar
 - c. PPI

Deze vraag wordt alleen gesteld aan pensioenfondsen.

2. Wat voor soort pensioenfonds is uw instelling?
 - a. Ondernemingspensioenfonds
 - b. Bedrijfstakpensioenfonds
 - c. Beroepspensioenfonds
 - d. Algemeen pensioenfonds
 - e. Weet ik niet/ wil ik niet zeggen
3. Wat voor type regeling biedt uw instelling aan?
 - a. Verplichte regeling
 - b. Vrijwillige regeling
 - c. Verplichte en vrijwillige regeling

Deze vraag wordt alleen gesteld aan pensioenfondsen.

4. Hoe groot was het beheerd vermogen van het pensioenfonds op 31 december 2024?
Als u dit niet precies weet, volstaat een inschatting.
 - a. Minder dan 5 miljard euro
 - b. 5 tot 10 miljard euro
 - c. 10 tot 20 miljard euro
 - d. Meer dan 20 miljard euro
 - e. Weet ik niet/ wil ik niet zeggen

Deze vraag wordt alleen gesteld aan verzekeraars en PPI's.

5. Hoe groot was het beheerd pensioenvermogen van de verzekeraar/ PPI op 31 december 2024?
Als u dit niet precies weet, volstaat een inschatting.
 - a. Minder dan 1 miljard euro
 - b. 1 tot 10 miljard euro
 - c. 10 tot 20 miljard euro
 - d. Meer dan 20 miljard
 - e. Weet ik niet/ wil ik niet zeggen

Deze vraag wordt alleen gesteld aan pensioenfondsen.

6. In welke sector is het pensioenfonds actief?
Meerdere antwoorden mogelijk
 - a. Landbouw, bosbouw en visserij
 - b. Mijnbouw en winning

- c. Industrie
 - d. Energievoorziening
 - e. Watervoorziening; afval- en afvalwaterbeheer
 - f. Bouw
 - g. Groot- en detailhandel
 - h. Vervoer en opslag
 - i. Logies- en eetgelegenheden
 - j. Informatie en communicatie
 - k. Financiële dienstverlening
 - l. Verhuur van en handel in onroerend goed
 - m. Advisering en onderzoek
 - n. Verhuur van roerende goederen
 - o. Overheid
 - p. Onderwijs
 - q. Gezondheidszorg en welzijn
 - r. Cultuur, sport en recreatie
 - s. Overige dienstverlening
 - t. Weet ik niet/ wil ik niet zeggen **[Exclusief]**
7. Bent u bekend met de mogelijkheden binnen de experimenteerwetgeving voor zelfstandigen?
- a. Ja
 - b. Nee
8. In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling: Het is goed dat er experimenteerruimte wordt geboden om pensioenopbouw in de tweede pijler door zelfstandigen te stimuleren.
- a. Zeer eens
 - b. Eens
 - c. Neutraal
 - d. Oneens
 - e. Zeer oneens
9. In hoeverre waren de onderstaande stellingen voor het pensioenfonds/de verzekeraar/de PPI een reden om geen experiment op te zetten?
Beoordeel iedere stelling op een vijfpuntsschaal van 'zeer oneens' tot 'zeer eens'. [1=Zeer oneens, 2=Oneens, 3=Neutraal, 4=Eens, 5=Zeer eens, 6=Weet ik niet/ wil ik niet zeggen]
- a. Door de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel was er onvoldoende capaciteit om een experiment op te zetten.
 - b. De looptijd van het experiment was te kort.
 - c. De administratieve last van het aanbieden van een pensioenproduct voor zelfstandigen tijdens de Wtp-transitie is te groot.
 - d. De administratieve last van het aanbieden van een pensioenproduct voor zelfstandigen is in het algemeen, dus ook ná het einde van de transitieperiode (1 januari 2028), te groot.
 - e. Wij wilden voorkomen dat we gegevens over onze experimenteerregeling zouden moeten delen met een extern onderzoeksbureau (zoals bepaald in het Besluit experiment pensioenregeling zelfstandigen).
 - f. Wij verwachtten dat er geen zelfstandigen zouden deelnemen aan een eventueel experiment.
 - g. Wij voorzagen onvoldoende mogelijkheden om zelfstandigen te benaderen.

- h. Het is niet gelukt om de sociale partners en werkgevers mee te krijgen **Deze vraag wordt alleen gesteld aan ondernemingspensioenfondsen en bedrijfstakpensioenfondsen.**
 - i. Een dergelijk experiment leek ons financieel onverstandig.
10. Indien er nog andere redenen zijn waarom er is gekozen geen experiment op te zetten kunt u deze hieronder toelichten.
11. Bent u van plan om binnen de looptijd van het experiment (voor 30 juni 2028) nog een experiment op te zetten?
- a. Zeer waarschijnlijk wel
 - b. Waarschijnlijk wel
 - c. Nog niet zeker
 - d. Waarschijnlijk niet
 - e. Zeer waarschijnlijk niet

Deze vraag wordt alleen gesteld aan pensioenuitvoerders die nog niet zeker weten of (zeer) waarschijnlijk geen experiment gaan op zetten voor 30 juni 2028.

12. Indien de bepalingen van de experimenteerwetgeving structureel in de wet worden vastgelegd, bent u dan van plan om in de toekomst een pensioenproduct in de tweede pijler aan te bieden voor zelfstandigen?
- a. Zeer waarschijnlijk wel
 - b. Waarschijnlijk wel
 - c. Nog niet zeker
 - d. Waarschijnlijk niet
 - e. Zeer waarschijnlijk niet
13. Sociale partners hechten eraan dat alle werkenden een toereikend pensioen opbouwen voor de oude dag, niet alleen werknemers maar ook zelfstandigen. In het Pensioenakkoord van 2019 is daarom onder meer afgesproken te onderzoeken hoe meer zelfstandigen pensioen kunnen opbouwen in de tweede pijler. In 2024 heeft de Stichting van de Arbeid daarom vier modaliteiten in kaart gebracht om de tweede pijler aantrekkelijker en toegankelijker te maken voor zelfstandigen. Kunt u de onderstaande vormen in volgorde van voorkeur plaatsen, waarbij de vorm die uw voorkeur heeft bovenaan komt te staan?
- a. Verplichtstelling voor alle zelfstandigen
 - b. Automatische deelname voor alle zelfstandigen met uitstapmogelijkheid
 - c. Automatische aanschrijving voor alle zelfstandigen met instapmogelijkheid
 - d. Vrijwillige deelname (lijkt het meest op de huidige manier)
14. In de voorgaande vraag zijn vier modaliteiten genoemd. Heeft één of hebben meerdere van deze modaliteiten volgens u de voorkeur boven de mogelijkheden van de experimenteerwetgeving?
- a. Verplichtstelling voor alle zelfstandigen
 - b. Automatische deelname voor alle zelfstandigen met uitstapmogelijkheid
 - c. Automatische aanschrijving voor alle zelfstandigen met instapmogelijkheid
 - d. Vrijwillige deelname
 - e. Geen van de modaliteiten heeft de voorkeur boven de experimenteerwetgeving. **[Exclusief]**
15. Heeft u nog aanvullende opmerkingen of overwegingen over de werking, uitvoering of toekomst van de experimenteerwetgeving die volgens u relevant zijn voor dit onderzoek?

Bijlage C Gesprekspartners

Deze bijlage bevat de gesprekspartners van de focusgroepen.

- Babette de Jongh - Pensioenfonds PNO media
- Carolina de Fey - Pensioenfederatie
- Derkelien van Bruggen - Pensioenfonds bpfBOUW
- Mark Boumans - Pensioenfederatie
- Peter Hoopman - Pensioenfonds bpfBOUW
- Sandra van Dijkhuizen - Verbond van Verzekeraars
- Theo Vlot - Pensioenfonds PNO Media
- Tinka den Arend - Algemene Pensioen Groep (APG)

“De wetenschap dat het goed is.”

SEO Economisch Onderzoek doet onafhankelijk toegepast onderzoek in opdracht van overheid en bedrijfsleven. Ons onderzoek helpt onze opdrachtgevers bij het nemen van beslissingen. SEO Economisch Onderzoek is gelieerd aan de Universiteit van Amsterdam. Dat geeft ons zicht op de nieuwste wetenschappelijke methoden. We hebben geen winstoogmerk en investeren continu in het intellectueel kapitaal van de medewerkers via promotietrajecten, het uitbrengen van wetenschappelijke publicaties, kennisnetwerken en congresbezoek.

SEO-rapport 2026-18
ISBN 978-90-5220-634-9

Informatie & Disclaimer

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2026 SEO Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit dit rapport mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl.

Roetersstraat 29
1018 WB, Amsterdam

+31 20 399 1255
secretariaat@seo.nl
www.seo.nl